

18. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ КОМБІКОРМОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Н.В. Кудренко, канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Використання в раціоні відгодівлі тварин високоякісних кормів і кормових добавок значно підвищує продуктивність і рентабельність функціонування тваринницьких, птиківницьких, а також рибних господарств.

В Україні випуском комбікормової продукції займаються 160 заводи, виробничі потужності яких становлять 7,5 млн. тонн на рік, однак вказаний показник реально збільшити до 15 млн. тонн готової продукції на рік. Зазначимо, що виробничі потужності крупних і середніх підприємств становить від 200 до 2000 тонн на добу. За відсутності необхідного попиту на продукцію і платоспроможного споживача завантаженість комбікормових заводів складає близько 30-35%. Основна частина підприємств по виготовленню комбікормової продукції побудована в 70-ті роки XX століття тому, лише 30% цих заводів відповідають міжнародним стандартам виробництва, всі інші потребують переоснащення і реконструкції. Основне виробництво комбікормів (близько 40%) сконцентроване у незалежних виробників комбікормів (заводи, спеціалізовані компанії), інші – крупні суб'єкти господарювання з власними комбікормовими цехами.

Лідерами на вітчизняному ринку по випуску комбікормової продукції є: ТОВ «Катеринопільський елеватор» (42,3 тис. т/міс.), ПАТ «Миронівський завод по виготовленню круп і комбікормів» (34,2 тис. т/міс.), ТОВ «Комплекс «Агромарс» (22,7 тис. т), «Агро-овен» (9,8 тис. т/міс.), ПАТ «Диканьківський міжгосподарський комбікормовий завод» (9,6 тис. т/міс.).

Виробництво комбікормів від окремих комбікормових заводів поступово переміщується до вертикально інтегрованих агропромислових холдингів, в яких поєднано повний виробничий цикл від сировини до виготовлення готових комбікормів. Так, якщо частка інтегрованих об'єднань у 2005 році становила

близько 30%, то на сьогоднішній день цей показник становить понад 50%. Основними агропромисловими об'єднаннями, які мають у своєму складі заводи з виробництва комбікормів є: ТОВ «Агрохолдинг» Авангард – 6 підприємств, ПАТ «Миронівський хлібопродукт» - 3 підприємства, ТОВ «Комплекс «Агромарс» - 2 підприємства, ТОВ «Баришевська зернова компанія» (включає в себе підприємство по виробництву кормових добавок). Підприємства по виготовленню комбікормів мають: ПАТ «Агротон», ТОВ Астарта-Київ», ТОВ «Агрорось», ТОВ "Ланд-гут України", у корпорації «Агро-Союз», ПАТ «ФрідомФарм Інтернешнл», СП «ТОВ «Вітамекс Лтд», ДП «Агро-Аврора», ТОВ «СНП Україна», ТОВ «КРОК-УкрЗалізБуд», ПАТ «Бахмутський аграрний союз», ПАТ «АПК-Інвест» та інші компанії. В 2009 році запущено виробництво комбікормів, концентратів, БАД (біологічно-активних добавок) на сучасному, побудованому за голландськими технологіями в м. Роздольне Одеської області заводі «Агротрейд-юг», який за своїми технологіями і потужностями є єдиним в Україні і другим в СНД підприємством.

Критеріями для будівництва і розміщення сучасних підприємств по виготовленню комбікормів являються: наявність комунікацій, трудових ресурсів, доступність сировинних баз, а також споживачів готової продукції. В роки планової економіки спорудження комбікормових заводів було тісно пов'язане з промисловим тваринництвом, наявністю поблизу птахофабрик і тваринницьких комплексів.

За часів Радянського Союзу в Україні було побудовано приблизно 90 підприємств з виробництва комбікормів, які виробляли в рік майже 16,5 млн. тонн готової продукції, однак заводи не працювали на повну виробничу потужність. Вказаний обсяг виробництва повною мірою забезпечував потреби тваринництва (близько 31-33 млн. умовних голів). На початку створення СНД в Україні вироблялося близько 22 млн. т комбікормів на рік, але криза 90-х років, а також недооцінка економічної ролі комбікормової промисловості в складі АПК призвели до спаду і руйнації потужностей галузі.

За останні роки асортимент продукції, який виробляється на підприємствах, практично не змінився: повнораціонні комбікорма і комбікорма-концентрати, кормосуміші, білково-вітамінно-мінеральні добавки і премікси для різних вікових груп великої рогатої худоби, овець, кіз, курей, індиків, страусів, риби, тощо. Сучасний світовий розвиток науки і нових технологій селекції тварин вимагає від вітчизняних суб'єктів господарювання розробки і впровадження у виробничі процеси нових рецептур комбікормів, преміксів, білково-вітамінних добавок. Слід зазначити, що в Україні вже більше 30 років майже не переглядалися стандарти якості для виробництва повноцінних комбікормів, які були розроблені у відповідності до вимог і критеріїв Радянського Союзу, що свідчить про невисоку конкурентоспроможність продукції на світовому ринку. На сьогоднішній день, кожне підприємство самостійно розробляє і впроваджує у виробництво свою особливу рецептуру комбікормів.

Що стосується європейського ринку комбікормів, то слід зазначити, що частка зернових культур в загальній кількості сировини складає близько 50% (в Україні 65-70%). Так, за даними Toepfer International близько 80 млн. т європейського фуражного зерна було використано для виробництва комбікормів. Основними виробниками комбікормової продукції на європейському ринку є: Франція – 15% загального випуску, Німеччина - 14,5%, Іспанія -13,2%.

До сучасної технології і якості виробництва комбікормів споживачами ставляться високі вимоги. Тому важливим питанням є впровадження у виробничі процеси на підприємствах сучасного обладнання, яке б дозволило провести групування технологічних процесів і ліній у гнучку схему виробництва, за допомогою якої вдалося б мінімізувати транспортні витрати, зробити усі виробничі процеси на підприємстві легко керованим з швидким переходом, в автоматичному режимі, з однієї рецептури на іншу, з одночасним проведенням контролю якості готової продукції і проміжних напівфабрикатів.